Allehanda Smitta
Smittskydd & Vårdhygien, Region Örebro Län
Nr 1 Jan 2024 Årgång 36

Anmälningar till Smittskyddsläkaren i Örebro län 2023

Detta nummer av Allehanda smitta fokuserar på årsstatistiken för smittsamma sjukdomar under 2023. De siffror som presenteras utgörs av nyupptäckta fall av anmälningspliktig sjukdom som rapporterats enligt smittskyddslagen i SmiNet under 2023. Specifika sjukdomar kommenteras under respektive sjukdomsgrupp. Vad gäller covid-19 och influensa diskuteras såväl föregående som innevarande säsong. Avslutningsvis finns ett avsnitt angående beredskapsarbete.

Säsongssmitta

Covid-19 – pandemin under 2023 och första delen av 2024

Den 10 februari 2023 togs rekommendationen om bred testning för covid-19 hos vård- och omsorgspersonal bort. Sedan dess tas endast prov på personer som behöver söka vård på grund av sjukdom vilket påverkar statistiken över antalet fall. WHO meddelande den 5 maj 2023 att covid-19 inte längre uppfyller villkoren för att betraktas som ett internationellt hot mot människors hälsa. Under 2023 och början av 2024 så är det fortfarande omikronvarianten som cirkulerar.

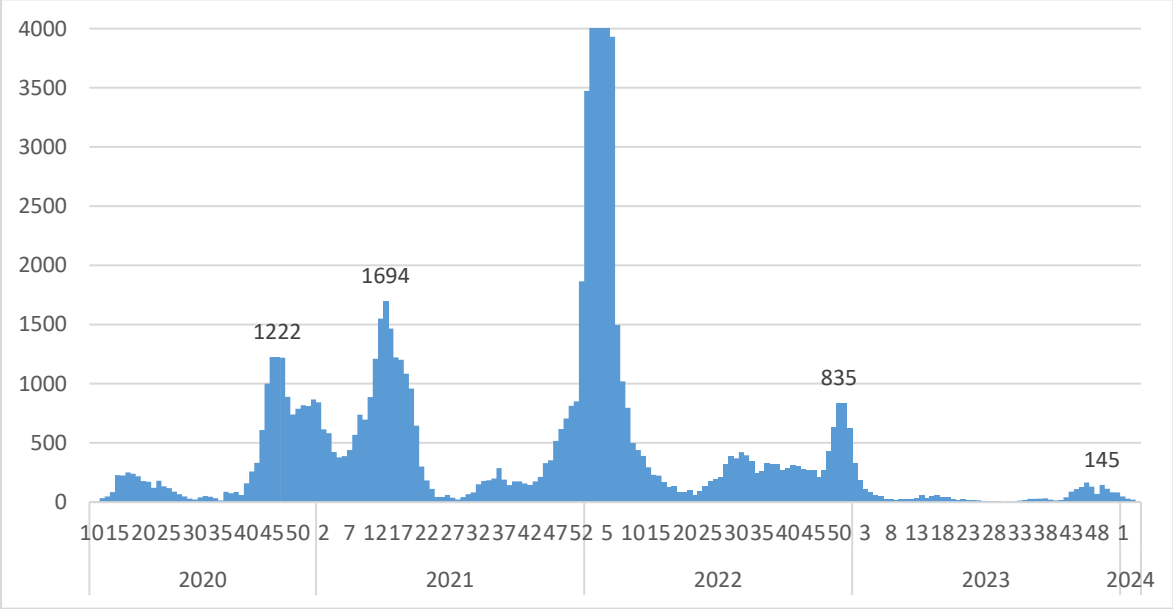

Figur 1. under vecka 2 - 5, 2022, steg fallen över 4 000/vecka. Vecka 2: 6 208 fall, vecka 3: 11 117 fall, vecka 4: 12 240 fall och vecka 5 9 592 fall

Smittskydd & Vårdhygien Region Örebro län			
Sekreterare	**Jenny Holmkvist**	**Tfn 019 - 602 11 30**	jenny.holmkvist@regionorebrolan.se
Adress: Smittskyddsenheten, USÖ, 701 85 ÖREBRO, Fax: 019 - 12 74 16, E-post smittskydd@regionorebrolan.se			
Smittskyddsläkare	Gunlög Rasmussen	Tfn 019 – 602 35 81	gunlog.rasmussen@regionorebrolan.se
Bitr. Smittskyddsläkare 50 %	Lisa Vennberg	Tfn 019 – 602 72 03	lisa.vennberg@regionorebrolan.se
Bitr. Smittskyddsläkare 25 %	Johanna Furberg	Tfn 019 – 602 35 41	johanna.furberg@regionorebrolan.se
Smittskyddssjuksköterska, avd chef	Angelica Skeppstedt	Tfn 019 – 602 98 01	angelika.skeppstedt@regionorebrolan.se
Smittskyddssjuksköterska	Annika Dahlqvist	Tfn 019 – 602 98 02	annika.dahlqvist@regionorebrolan.se
Smittskyddssjuksköterska 50 %	Maria Moberg	Tfn 019 – 602 11 99	maria.moberg@regionorebrolan.se
Epidemisjuksköterska	Anne Lennell	Tfn 019 – 602 34 43	anne.lennell@regionorebrolan.se
Stramaordförande	Anja Rosdahl	Tfn 019 – 602 11 57	anja.rosdahl@regionorebrolan.se
Adress: Vårdhygien, USÖ, 701 85 ÖREBRO, Fax: 019 - 12 74 16 E-post vardhygien@regionorebrolan.se			
Samord. hygiensjuksköterska	Annethe Thegel	Tfn 019 – 602 20 43	annethe.thegel@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska 50 %	Maria Moberg	Tfn 019 – 602 11 99	maria.moberg@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska	Ann-Sofi Mattsson	Tfn 019 – 602 23 21	ann-sofi.mattsson@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska	Ann-Sofie Gustavsson	Tfn 019 – 602 10 38	ann-sofie.gustavsson@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska	Maria Stenegård	Tfn 019 – 602 52 88	maria.stenegard@regionorebrolan.se
Hygienläkare 35 %	Johanna Furberg	Tfn 019 – 602 35 41	johanna.furberg@regionorebrolan.se
Hygienläkare	Charlotta Hellbacher	Tfn 019 – 602 34 42	charlotta.hellbacher@regionorebrolan.se
Hygienläkare	Åsa Beraki	Tfn 019 – 602 46 50	asa.beraki@regionorebrolan.se

Influensa under 2023 och första delen av 2024

Under säsongen 2022 - 2023 sågs två influensavågor. Den första vågen nådde sin topp under v1 och den andra vågen hade sin topp under v 6. Under den första vågen var det influensa A(H1N1) och A(H3N2) som dominerade och under den senare vågen var det influensa B Victoria.

Innevarande säsong 2023 - 2024 hade epidemistart vecka 47 med en ökning fram till årsskiftet för att sedan minska något under början av 2024.

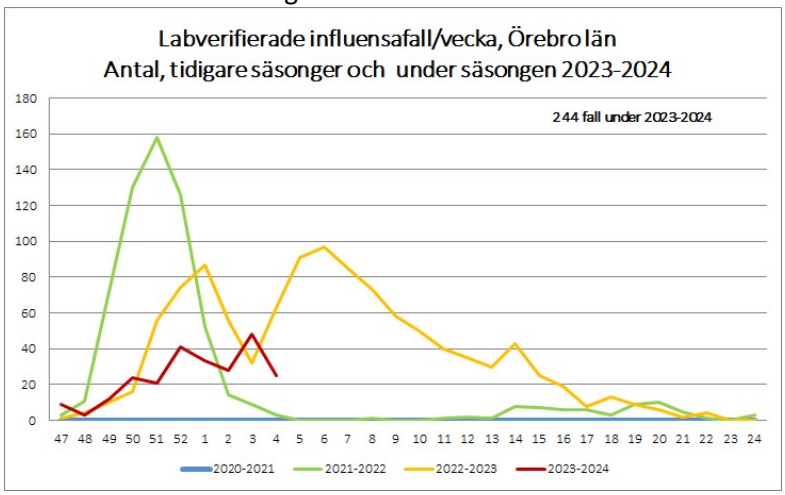

Sedan epidemistart har huvudsakligen influensa A rapporterats. Av de subtypade influensa-A proverna är majoriteten influensa A(H1N1).

Vaccination

Vaccination är det bästa sättet att skydda personer i riskgrupp mot allvarlig sjukdom både då det gäller covid-19 och influensa. Under hösten 2023 har personer som är 65 år och äldre samt personer under 65 år i riskgrupp rekommenderats att vaccinera sig mot covid-19 och influensa.

Årsstatistik, smittsamma sjukdomar

Antibiotikaresistenta bakterier

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
MRSA	-	9	35	60	112	135	153	149	133	149	128	109	87
PNSP	-	9	11	5	3	7	4	21	6	5	6	3	11
VRE	-	2	0	1	15	1	23	40	14	3	3	2	2
ESBL – labanm.	-	-	63	153	230	187	245	248	257	233	223	253	301
ESBL-CARBA	-	-	<1	1	2	2	2	5	5	6	1	3	9

Kommentar: Antalet nya fall av MRSA (meticillinresistenta *Staphylococcus aureus*) fortsatte att minska under 2023, sannolikt till stor del p g a ändrade rutiner avseende screening av hushållskontakter. Reviderade smittskyddsblad för MRSA publicerades i april 2023. Endast hushållskontakter med riskfaktorer för smittspridning eller som arbetar inom vård, omsorg eller djurhållning provtas nu avseende MRSA. Exempel på riskfaktorer för smittspridning är pågående hudinfektion, öppna eller vätskande sår och vätskande eksem.

ESBL-fallen fortsätter att öka, vilket sannolikt speglar en generellt ökande förekomst i samhället. Antalet fall av VRE (vancomycinresistenta enterokocker) har de senaste fyra åren legat på en mycket låg nivå och det har inte förekommit några utbrott inom vård och omsorg sedan 2019. VRE-screening på prover som analyseras för *Clostridioides difficile* togs bort januari 2023.

Under 2023 noterades en oroande ökning av antalet fall av ESBL-CARBA (Extended-Spectrum Betalactamases), d v s gramnegativa bakterier som är resistenta mot karbapenemer och ofta även mot andra antibiotikagrupper. Fem av de nio fallen hade vårdats utomlands. Någon smittspridning inom vård och omsorg har inte identifierats. Även på nationell nivå ökar antalet fall av ESBL-CARBA.

Hepatit, Hiv

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Hepatit A	6	<1	2	1	2	6	5	10	6	0	5	0	5
Hepatit B-akut	7	12	4	3	1	4	0	1	1	1	1	1	1
Hepatit B-kronisk	47	59	60	76	72	78	26	27	32	18	19	18	10
Hepatit C	89	83	97	82	71	53	41	43	54	37	41	42	57
Hepatit D	-	<1	1	2	2	2	1	2	1	0	0	0	0
Hivinfektion (utlandssmitta)	7 (5)	13 (12)	15 (12)	12 (10)	11 (9)	7 (7)	3 (3)	4 (4)	6 (6)	5 (3)	1 (1)	7 (2)	2 (2)
HTLV	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Kommentar: Antalet rapporterade fall av hepatit C var något högre 2023 jämfört med de tre föregående åren. Arbetet med WHO:s mål att eliminera hepatit C till 2030 fortsätter.

Mykobakterier

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Atypiska mykobakt.	4	3	9	8	9	11	12	6	13	13	15	10	8
Tuberkulos (direktpos)	21	19 (4)	28 (4)	29 (4)	40 (8)	28 (8)	22 (4)	19 (2)	11 (2)	5 (2)	16 (4)	9 (3)	10 (2)

Kommentar: Under 2023 rapporterades 10 nya fall av tuberkulos i regionen, samtliga orsakade av *M. tuberculosis*. Flest fall tillhör gruppen med ett annat födelseland än Sverige och de kommer framför allt ifrån länder som fortfarande har en hög incidens av tbc varav flertalet bedöms som smittade i sitt födelseland. Två fall räknades som höggradigt smittsamma, varav ett fall föranledde en större smittspårning. Det finns ännu inte några sekundärfall konstaterade.

Mag-tarm infektioner

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Amöbainfektion	15	1	1	0	0	0	1	2	0	0	1	2	1
Campylobacter (inhemsk)	143	150 (70)	190 (58)	243 (108)	248 (126)	326 (212)	277 (150)	263 (113)	200 (105)	122 (82)	119 (99)	171 (113)	190 (100)
Cryptosporidium	-	0	0	3	16	9	12	23	15	12	12	11	14
EHEC	-	1	0	4	3	0	40	47	47	31	34	41	35
Giardia (inhemsk)	66	13	6	11 (0)	21 (5)	17 (0)	26 (13)	18 (5)	8 (3)	3 (3)	4 (2)	5 (4)	7 (4)
Kolera	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Listeria	<1	1	2	2	2	3	0	5	3	4	3	2	7
Salmonella (inhemsk)	121	99 (12)	101 (24)	83 (23)	63 (29)	58 (19)	63 (23)	63 (13)	68 (29)	44 (29)	43 (30)	41 (25)	45 (17)
Shigella (inhemsk)	19	15 (3)	17 (2)	13 (2)	9 (2)	9 (3)	5 (1)	4 (0)	9 (1)	1 (0)	3 (2)	7 (1)	22 (2)
Paratyfoid	<1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1
Tyfoid	<1	<1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Vibrio exkl kolera	-	0	1	1	1	1	2	7	2	3	2	4	2
Yersinia	-	15	16	5	6	13	10	9	9	2	7	2	5

Kommentar: Sedan pandemiåren har fallen av tarmsmitta ökat och är tillbaka i samma nivå som innan pandemin. Ökningen av Shigella som rapporters i tabellen ovan beror på att Folkhälsomyndigheten har uppdaterat falldefinitionen för anmälning av Shigella enligt smittskyddslagen och inkluderar nu även Shigella/EIEC PCR-positiva individer som misstänkta shigellafall. Alla fall som är PCR positiva för Shigella/EIEC ska SmiNet-anmälas och handläggningen av patienten blir densamma vad gäller smittskyddsåtgärder oavsett om man kan odla fram Shigella eller inte. Läs mer i Allehanda Smitta nr 3, 2023.

Under året upptäcktes ett fall av kolera med en toxinproducerande stam tillhörande serogrupp O1. Det rörde sig om utlandssmitta med misstänkt smittoland Irak. Inga sekundärfall rapporterades.

I Örebro län diagnosticerades sju fall av listeria under 2023 vilket är något fler än tidigare år. Listerios orsakas av bakterien *Listeria monocytogenes* som kan föröka sig vid kylskåpstemperatur och utan syre, till exempel i vakuumförpackningar eller i förpackningar med skyddande atmosfär. Risklivsmedel är därför framför allt livsmedel med ett par veckors hållbarhet i kylskåp som äts utan att hettas upp, såsom rökt och gravad lax, skivad skinka, pateér, mögel- och kittostar och vissa kalla ätfärdiga maträtter. I dessa livsmedel kan listeriabakterien hinna föröka sig till nivåer som kan orsaka allvarlig sjukdom hos immunsupprimerade, sköra äldre eller gravida. Vid sepsis eller meningit är mortaliteten hög trots behandling, mellan 20 - 30 %. Gastroenteritsymtom såsom diarré och kräkningar förekommer också. Livsmedelsverket har särskilda råd till riskgrupper och det är viktigt att vården upplyser patienter som tillhör riskgrupp att dessa finns, Listeria monocytogenes (livsmedelsverket.se). Utredning av de sju fallen under 2023 i Örebro län kunde inte påvisa någon gemensam smittkälla. Under september 2022 till och med augusti 2023 pågick ett större utbrott i Sverige kopplat till lax, men inget av fallen i vårt län under 2023 ingick i detta utbrott.

Sexuellt överförda infektioner/STI

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Gonorré	9	7	13	18	47	23	32	37	31	27	40	46	33
(utlandssmitta)	(6)	(3)	(6)	(8)	(10)	(12)	(10)	(16)	(14)	(5)	(6)	(9)	(10)
Klamydia	488	772	1119	1104	940	904	998	1008	1011	1176	911	1006	1115
(utlandssmitta)	(35)	(38)	(49)	(43)	(61)	(72)	(73)	(85)	(82)	(33)	(53)	(32)	(80)
LGV	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Syfilis	2	2	2	1	5	1	2	6	1	0	6	1	1
(utlandssmitta)	(2)	(1)	(1)	(1)	(2)	(1)	(2)	(5)	(1)		(3)	(1)	(1)

Kommentar: I Allehanda smitta nr 2, 2023 rapporterades om en ökning av klamydia i Örebro län som vi tyvärr ser fortsätter. De senaste siffrorna visar en incidens på 362 fall/100 000 invånare jämfört med nationella siffror 307 fall/100 000 invånare under 2023. Det är yngre män och kvinnor

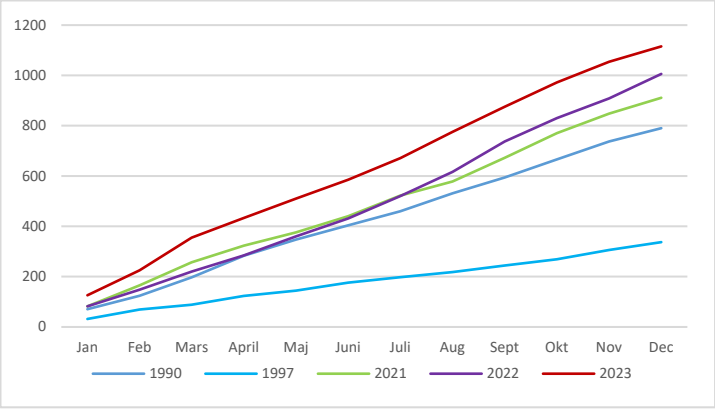

Figur 3. Klamydiafall Örebro län, ackumulerat

i åldern 20 - 24 år samt kvinnor 15 – 19 som dominerar och de flesta uppger att de är smittade i Sverige.

För att bryta trenden genomförs informationsinsatser och möjligheterna till egenprovtagning för STI har utökats ytterligare. Provtagningskit kan nu hämtas på samtliga regiondrivna vårdcentraler samt vid sprutbytesmottagningen.

Nationellt har man sett en ökning av gonorré med rapporterade fall i nivåer som prepandemiskt. I vårt län har även fler fall rapporterats under pandemiåren, men trenden har inte hållit i sig under 2023.

Sjukdomar som ingår i det allmänna barnvaccinationsprogrammet

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Difteri	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Kikhosta (vaccinerade)	-	26 (8)	15 (5)	5 (1)	4 (3)	5 (3)	5 (1)	6 (0)	15 (5)	1 (0)	0	0	7 (1)
Invasiv haemophilus influenzae	-	<1	5	9	8	5	9	6	4	0	2	6	7
Invasiv pneumokock	-	-	62	55	55	59	49	41	38	31	18	32	41
Mässling	-	<1	0	2	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Polio	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Påssjuka	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rotavirus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	32
Röda hund	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stelkramp	<1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kommentar: Kikhosta har efter pandemiåren ökat till samma antal fall som åren innan pandemin. Av de sju fall som konstaterats var tre personer ofullständigt vaccinerade och tre ovaccinerade. Rutiner har setts över för att öka vaccinationstäckningsgraden mot kikhosta hos gravida i länet.

Övriga anmälningspliktiga sjukdomar

	Medeltal/år												
	90-99	**00-04**	**05-09**	**10-14**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Botulism	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brucellos	-	0	1	0	0	0	0	4	1	0	0	0	1
Dengue	-	0	2	3	1	4	3	2	8	1	0	1	2
Echinokock	-	0	1	0	2	1	0	1	0	2	1	1	0
Gula febern	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harpest tularemi	<1	54	22	40	21	33	15	15	57	15	41	19	47
Invasiv meningokock	3	2	2	2	4	0	5	1	0	0	2	0	0
iGAS	-	-	10	12	20	19	27	25	28	6	2	10	24
Legionella	3	4	3	3	5	4	4	1	1	4	3	1	4
Leptospira	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Malaria	5	3	5	7	10	2	2	11	2	2	0	3	5
Mpox	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0
Papegojsjuka	5	<1	1	0	1	0	0	0	4	2	5	1	3
SARS	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SARS Cov2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13 906	26 995	63 054	2 811
Sorkfeber	0	0	1	2	1	0	4	2	1	0	2	9	1
TBE (smittade i (Örebro län)	-	<1	1	3 (2)	8 (4)	8 (7)	7 (5)	14 (13)	10 (8)	20 (16)	29 (23)	19 (15)	23 (18)
Trikinos	<1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Viral hemorragisk feber	<1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Viral meningoencefalit	-	0	6	8	2	8	20	41	32	12	13	20	17
Q-feber	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kommentar: Nationellt i Sverige har det under 2023 noterats en ökning av antal fall av invasiva Grupp A-streptokocker, iGAS. Den kraftiga ökningen beror troligtvis på en kombination av flera faktorer. Befolkningen har successivt återgått till normala kontaktmönster vilket ökar risken för spridning av infektioner generellt, samtidigt som immuniteten i befolkningen sannolikt är lägre då vi hade en minskad spridning av lindriga streptokockinfektioner under pandemiåren.

I Örebro län rapporterades totalt 24 fall 2023, vilket innebära att vi är tillbaka på prepandemiska nivåer. Fallen är i åldrarna 5 till 96 år (median = 50 år), 11 kvinnor och 13 män. Fem fall är barn i åldrarna 5 - 11 år. Den vanligaste diagnosen är erysipelas, sepsis följt av nekrotiserande fasciit.

I slutet av 2023 ökade antalet fall av papegojsjuka (psittacos, ornitos) i Sverige. I Örebro län diagnosticerades tre fall på kort tid efter att vintervädret kommit till länet. Samtliga fall hade matat småfåglar eller haft annan småfågelkontakt. Vilda fåglar kan vara bärare av *Chlamydophila psittaci* utan att själva vara sjuka och människor smittas vid kontakt med fågelträck, tex i samband med skötsel av fågelbord.

Under 2023 rapporterades 23 fall av TBE i Örebro län, varav 18 fall med smittort i vårt län, se figur nedan. Könsfördelningen var 70 % män och åldersfördelningen visade en spridning mellan 17 – 85 år.

Personer som diagnosticeras med TBE ombeds svara på en enkät. I sammanställning framgår att de vanligaste symtomen är huvudvärk och feber. Flera anger ett tvåfasinsjuknande som i typfallet inleds med en lindrigare episod följt av en svårare sjukdomsbild efter 1 - 2 veckor. De flesta personer med TBE har behövt inneliggande vård med en medelvårdtid mellan 1 - 14 dagar, få av dessa rapporterar restsymtom efter 3 månader.

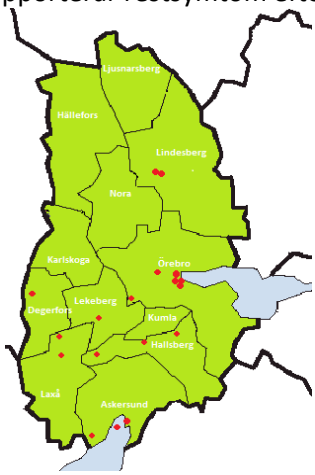

Figur 4. Trolig smittort

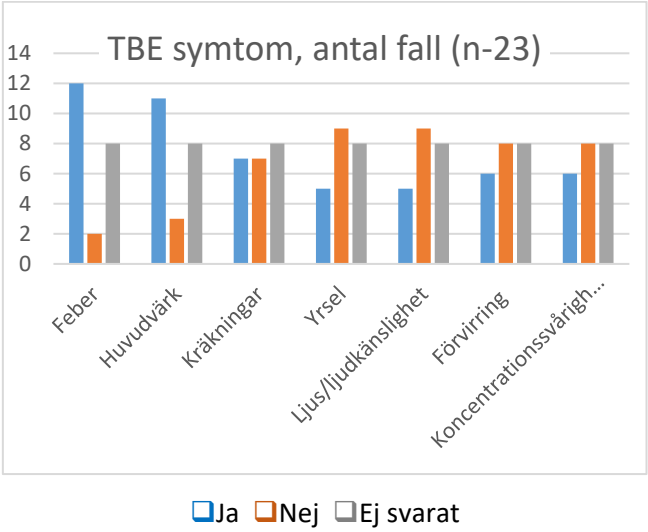

Ny epidemi- och pandemiplan för Region Örebro län

Om en pandemi bryter ut eller om det uppstår andra situationer med omfattande spridning av smittsamma sjukdomar måste samhällets aktörer inklusive hälso- och sjukvården ha en god beredskap. Som en del av den beredskapen fattade regionstyrelsen i december 2023 beslut om en epidemi- och pandemiplan för Region Örebro län.

Epidemi- och pandemiplanen skapar ramar för ledning, planering, samordning och organisering genom att beskriva hur Region Örebro län ska arbeta i samband med större utbrott av smittsamma sjukdomar, en epidemi eller pandemi. Planen beskriver bland annat vilka åtgärder som behöver vidtas, hur samverkan ska ske och hur ansvarsfördelningen mellan olika aktörer ska se ut för att en smittspridning ska kunna förebyggas och begränsas.

Epidemi- och pandemiplanen utgörs till största delen av riktlinjer för hälso- och sjukvården i Region Örebro län men även förväntade smittskyddsinsatser av andra förvaltningar inom regionen. Utöver det beskrivs vilka insatser som förväntas av kommuner och andra samhällsaktörer.

Epidemi- och pandemiplanen är framtagen av smittskyddsläkaren i samarbete med andra aktörer inom Region Örebro län och ersätter tidigare Epidemiberedskapsplan för Region Örebro län (2020).

Tack

Till sist vill vi tacka er alla för ett gott samarbete under 2023 och ser fram emot detta innevarande år.